

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет психології
Кафедра практичної психології та психодіагностики

СИЛАБУС

вибіркової дисципліни циклу професійної підготовки
ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТІСНОЇ ТРАВМИ ТА
СУЇЦИДАЛЬНИХ ПРОЯВІВ

підготовки	<u>Бакалавр</u>
галузь знань	<u>05 Соціальні та поведінкові науки</u>
спеціальність	<u>053 Психологія</u>
освітня програма	<u>Практична психологія</u>

Силабус навчальної дисципліни «Психологія особистісної травми та суїцидальних проявів» підготовки бакалаврів, галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія, за освітньо-професійною програмою Практична психологія

Розробник:

Федоренко Р.П., кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та психодіагностики Волинського національного університету імені Лесі Українки

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри практичної психології та психодіагностики

Протокол № 2 від 08 вересня 2021 р.

Завідувачка кафедри:

Людмила МАГДИСЮК

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	05 Соціальні та поведінкові науки 053 Психологія Практична психологія	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 210/7		Рік навчання 3
		Семестр 5-ий
ІНДЗ - є		Лекції 24 год.
		Практичні 24 год. Лабораторні 24 год.
		Самостійна робота 130 год. Консультації 8 год.
Бакалавр		Форма контролю: залік

II. Інформація про викладача

ППП Федоренко Раїса Петрівна

Науковий ступінь кандидат психологічних наук

Вчене звання доцент

Посада доцент кафедри практичної психології та психодіагностики

Контактна інформація: мобільний телефон +380 50 675 40 66; електронна адреса: fedor.indira@dmil.cjm

Дні занять <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щосереди з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 203. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

III. Опис дисципліни

Складність та психологічна основа особистісної травми та проблематики суїциду спонукали введення спецкурсу «Психологія особистісної травми та суїцидальних проявів» для студентів спеціальності «Психологія», щодо опанування ними науковими теоріями саморуйнуючої поведінки, основними її чинниками, засвоєння прикладних аспектів зазначеної проблеми і формування навичок надання психологічної допомоги при суїциді. Спецкурс «Психологія особистісної травми та суїцидальних проявів» належить до циклу вибіркового професійно-орієнтованих дисциплін, спрямованих на практичну підготовку спеціаліста-психолога.

Пререквізити:

Вивчення дисципліни базується на дисциплінах загального та професійного циклів підготовки попередніх років навчання: загальна психологія, основи

практичної психології, психодіагностика та математичні методи в психології, психотерапія, психологічне консультування, клінічна психологія, патопсихологія.

Постреквізити: психологічна профілактика насилля в сім'ї, реабілітаційна психологія, корекція психічної травми та суїцидальних проявів.

Мета дисципліни – ознайомлення студентів із широким колом теоретико-методологічних питань психології особистісної травми та суїциду, формування системи наукових знань в галузі теорії суїцидальної поведінки, практики психологічного консультування та терапії осіб із суїцидальними намірами, формування вмій та навичок консультативної роботи та попередження суїцидальних спроб серед населення.

Предметом курсу є особистісна травма та суїцидальні прояви як наслідок психотравмуючої ситуації

Завдання курсу – знання з теорії особистісної травми та суїцидальної поведінки, мотивації та факторів, які детермінують суїцидальну спрямованість особистості; понятійний апарат з психології особистісної травми та суїциду на базі ознайомлення з основною психологічною літературою; вміння та навички роботи з діагностичними методиками із суїцидології та інтерпретації отриманих даних для постановки психологічного діагнозу; навички проведення консультування осіб, схильних до суїцидальних намірів у результаті особистісної травми, та опанування студентами методиками та техніками терапії щодо осіб, які здійснили спробу самогубства на період особистісної травми.

IV. Результати навчання (Компетентності)

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

ФК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

ФК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

ФК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

ФК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну діяльність відповідно до запиту.

ФК11. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПР12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

V. Структура навчальної дисципліни

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Лаб.	Сам. Роб.	Консульт
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи проблеми особистісної травми та суїцидальної поведінки у різних категорій осіб						
Тема 1. Теоретичні підходи до визначення феномену особистісної травми та суїцидальної поведінки.	16	2	2	2	10	
Тема 2. Поняття психотравмуючої ситуації, її ознаки та різновиди.	20	2	4	4	10	
Тема 3. Особливості впливу психотравмуючої ситуації на емоційно-поведінкову діяльність особистості.	32	2	4	4	20	2
Тема 4. Психологічна травма, як наслідок пережитої людиною психотравмуючої ситуації.	26	2	2	2	20	
Тема 5. Соціально-психологічні чинники виникнення та перебігу суїцидальної поведінки у дітей та дорослих.	28	2	2	2	20	2
Тема 6. Індивідуально-типологічні особливості суїцидальної поведінки у дітей та дорослих.	34	6	4	4	20	
Разом за модулем 1	156	16	18	18	100	4
Змістовий модуль 2. Шляхи подолання психологічної травми та профілактика суїцидальних проявів						
Тема 7. Формування резильєнтності	16	2	2	2	10	

та корекція суїцидальних проявів.						
Тема 8. Метод травмофокусу в психологічній профілактиці та корекції ПТСР та суїцидальних проявів.	20	4	2	2	10	2
Тема 9. Когнітивно-поведінковий підхід в профілактиці та корекції ПТСР та суїцидальних проявів.	18	2	2	2	10	2
Разом за модулем 2	54	8	6	6	30	4
Всього годин:	210	24	24	24	130	8

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Таблиця 2

№ З/П	Тема
1	<u>Тема.</u> Теоретичні підходи до визначення феномену особистісної травми та суїцидальної поведінки. Поняття особистісної травми та суїцидальних проявів в сучасній вітчизняній та зарубіжній психологічній науці. Соціально історичний аспект проблеми психотравматизації та самогубства. Психотравма та суїцидальні прояви як наслідок гібридної війни.
2	<u>Тема.</u> Поняття психотравмуючої ситуації, її ознаки та різновиди.. Константність травми та тривалість травматичної події. Структура психотравмуючої ситуації та її різновиди. Взаємодія факторів сили впливу та тривалості протікання психотравмуючої ситуації на емоційну сферу особистості.
3	<u>Тема.</u> Особливості впливу психотравмуючої ситуації на емоційно-поведінкову діяльність особистості. Пятифазова модель нормальної або травматичної реакції на травматичні ситуації: пери травматична експозиційна фаза; фаза заперечення; інтрузій на фаза; фаза опрацювання; умовна фаза завершення. Особливості реакції вегетативної нервової системи на небезпеку чи загрозу життю: втеча; боротьба; оцепеніння.
4	<u>Тема.</u> Психологічна травма, як наслідок пережитої людиною психотравмуючої ситуації. Стрес, травматичний стрес, посттравматичний стресовий розлад. Основні теоретичні моделі посттравматичних стресових розладів. Робота з вторинною травмою.
5	<u>Тема.</u> Соціально-психологічні, чинники виникнення та перебігу суїцидальної поведінки у дітей та дорослих. Соціально-психологічні чинники суїцидальної поведінки у дітей та

	<p>підлітків. Соціально-психологічні чинники суїцидальної поведінки в похилому віці. Соціально-психологічні чинники суїцидальної поведінки у людей в різних сферах професійної діяльності.</p> <p>Соціально-психологічні фактори суїцидальної поведінки засуджених. Психологічні особливості суїциду неповнолітніх.</p> <p>Сімейні фактори суїцидальності неповнолітніх.</p> <p>Суїцидогенні переживання неповнолітніх. Суїцидонебезпечні ситуативні реакції підлітків.</p>
6	<p><u>Тема.</u> . Індивідуально-типологічні особливості суїцидальної поведінки у дітей та дорослих.</p> <p>Типи темпераменту та суїцидальна поведінка. Акцентуації характеру та суїцидальна поведінка. Аномалії психічного розвитку та суїцидальна поведінка.</p>
7	<p><u>Тема.</u> Формування резильєнтності та корекція суїцидальних проявів.</p> <p>Використання методики BASIK Ph в діагностиці та корекції ПТСР. Виявлення ресурсних шкал та заходи відновлення за рахунок підсилення занижених шкал. Засоби емоційно-вольової саморегуляції. Характеристика методик вивчення схильності до суїцидальної поведінки.</p> <p>Корекція суїцидальності.</p> <p>Психотерапія як метод корекції і превенції суїцидальної поведінки.</p>
8	<p><u>Тема.</u> Метод травмофокусу в психологічній профілактиці та корекції ПТСР та суїцидальних проявів.</p> <p>Стабілізаційні техніки в травмофокусованій психотерапії. Десенсибілізація переробки рухом очей. Техніки роботи з хронічним болем.</p>
9	<p><u>Тема.</u> Когнітивно-поведінковий підхід в профілактиці та корекції ПТСР та суїцидальних проявів.</p> <p>Організаційні і правові принципи надання психологічної допомоги суїцидантам. Особливості переживання людьми самогубства близьких. Психологічна допомога людям, які пережили суїцид близьких.</p>

VII. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента: відвідування занять є обов'язковим. За умови відвідування та якісної підготовки до занять студент може набрати максимальну кількість балів поточного оцінювання. За наявності об'єктивних причин (відрадження, стажування, хвороба тощо) студент може перездати тему курсу, навчатися он-лайн. За бажанням підвищити рейтинг, студент може добрати бали, виконавши певний вид робіт.

МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Оцінювання знань студентів відбувається на семінарах та лабораторних заняттях, контрольних роботах, заліку; також оцінюються завдання для самостійної роботи та індивідуальні завдання, що виконуються студентами протягом семестру. Окремим видом завдання, яке виконується студентом протягом періоду вивчення предмету, є виконання індивідуального навчально-дослідного завдання (ІНДЗ).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль здійснюється на кожному семінарському та лабораторному заняттях за результатами виконання практичних завдань й усних відповідей студентів із теми, що вивчається.

Усні відповіді студентів за кожне семінарське та лабораторне заняття першого – другого змістових модулів оцінюється таким чином:

0,5 бала виставляється за поверхневу відповідь на основі прочитаної лекції: відповідь хаотична, фрагментарна, відтворення заученого матеріалу без усвідомлення його суті, без використання демонстраційного матеріалу; **1 бал** студент отримує в тому разі, якщо ця відповідь правильна, але не чітка, не структурована, не повна; і **1,5 бала** студент отримує в тому разі, якщо ця відповідь правильна, чітка, структурована, логічна, повна. Максимальна кількість балів за практичні заняття – 18. **1 бал** студент отримує за лабораторне заняття, на якому демонструє уміння правильного використання методів та методик діагностики в практичній діяльності, з творчими пропозиціями та інтерпретаціями. Максимальна кількість балів за лабораторні заняття – 12.

Максимально за усні відповіді на практичних та лабораторних заняттях першого-другого змістовних модулів студент може набрати 30 балів.

Виконання ІНДЗ передбачає оцінювання у кількості до 10 балів.

Проміжний модульний контроль (залікова модульна контрольна робота).

Змістовий модуль №1 завершується тестовою контрольною роботою, яка передбачає вибір студентами правильної відповіді на поставлене питання. Загальна максимальна кількість балів – 30. Змістовий модуль №2 завершується модульною контрольною роботою, містить 2 теоретичні питання і одне практичне завдання, яке передбачає психологічний аналіз запропонованої ситуації. Кожне запитання, як і практичне завдання, оцінюється максимально в 10 балів. Загальна максимальна кількість балів – 30. Загалом за проміжний модульний контроль студент може максимально набрати 60 балів.

Загальна сума балів визначається як сума балів за поточну навчальну діяльність, проміжний модульний контроль й індивідуальну роботу. Максимальна

кількість балів, які студент може набрати за результатами оцінювання всіх видів навчальної діяльності, дорівнює 100.

Разом з тим, здобувачам нараховуються додаткові бали з дисципліни за участь у заходах, які організуються кафедрою, а саме: науково-дослідна робота, за підготовку наукових статей, відповідно до тематики, що вивчається; розробку тренінгових занять до розділів курсу; підготовку матеріалів та доповідей на наукових конференціях, семінарах; участь у роботі Психологічного фестивалю; навчання на курсах підвищення професійної компетентності. Загальна кількість додаткових балів, яку здобувач може отримати протягом вивчення навчальної дисципліни, становить від 3 до 10.

Політика щодо академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- Списування під час модульних контрольних робіт заборонене.
- Письмові роботи студента обов'язково проходять перевірку на наявність плагіату (допускається не більше 20 % текстових запозичень).
- Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; дотримання принципів та положень Етичного кодексу психолога (<http://nsj.gov.ua/files/1448287570%D0%95%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B0.docx.pdf>);
- Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

За порушення академічної доброчесності (плагіат, фальсифікація, списування, обман тощо) здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування з Університету.

Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв

Політика щодо академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;

- Списування під час модульних контрольних робіт заборонене.
- Письмові роботи студента обов'язково проходять перевірку на наявність плагіату (допускається не більше 20 % текстових запозичень).
- Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; дотримання принципів та положень Етичного кодексу психолога (<http://nsj.gov.ua/files/1448287570%D0%95%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B0.docx.pdf>);
- Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

За порушення академічної доброчесності (плагіат, фальсифікація, списування, обман тощо) здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування з Університету.

Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв).

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Максимально оцінюється робота студента на занятті (за умови успішної відповіді). За наявності об'єктивних причин (відрадження, стажування, хвороба тощо) студент може перездати тему курсу.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за певний вид діяльності). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

VIII. Підсумковий контроль

Формою підсумкового контролю є залік. У випадку незадовільної підсумкової оцінки, або за бажанням підвищити рейтинг, студент може добрати бали, виконавши певний вид робіт (наприклад, здати одну із тем, або перездати якусь тему, написавши підсумковий тест тощо). Залік відбувається у формі усного опитування. Студент може не скласти його, якщо за результатами поточного оцінювання та модульної контрольної роботи набирає 75 і більше балів.

IX. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

X. Рекомендована література

Основна література

1. Абрамова Г. С. Практическая психология: учебник. Москва: Академический Проект, 2001. 480 с.
2. Вебер Т. Травмафокус: спеціалізований психотерапевтичний метод для роботи зі стресом, травмою та хронічним болем. Харків, 2020. 164 с.
3. Войцех В. Ф. Факторы риска повторных суицидальных попуток. *Социальная и клиническая психиатрия*. 2002. Т. 12. Вып. 3. С. 14-22.
4. Гашека Т. В. Практичні рекомендації для проведення психокорекційної роботи з підлітками за наявності суїцидальних ідеацій. *Практична психологія та соціальна робота*. 2006. № 7. С. 68 – 72.
5. Гашека Т. В. Профілактика самогубства серед підлітків: методика для вимірювання суїцидальної поведінки. *Практична психологія та соціальна робота*. 2005. № 4. С. 53 – 56.
6. Калініна Ю. Запобігання суїцидальній поведінці серед підлітків. *Психолог*. 2005. Верес. (№ 35). С. 26 – 32.
7. Карсон Р., Батчер Д., Минека С. Расстройства настроения и суицид. *Аномальная психология*. Санкт-Петербург: Питер, 2004. С. 360 – 462.
8. Кльоц Л. А., Заброцький М. М. Соціальному педагогу про суїцид. *Соціальний працівник*. 2007. Верес. (№ 17). С. 15 – 31.
9. Коцан І. Я., Ложкін Г. В., Мушкевич М. І. Психологія здоров'я людини: навчальний посібник. Луцьк: РВВ „Вежа” Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2009. 316 с.
10. Коханенко Л. Проблеми самогубства: погляди І. Сікорського та сучасні досліді. *Практична психологія та соціальна робота*. 2002. № 4. С. 49 – 51.
11. Лісова О.С. Психологія суїцидальної поведінки. Чернівці: Рута, 2004. 233 с.
12. Медведєв В. С. Самогубство як проблема юридичної психології. *Актуальні проблеми суїцидології*. Київ, 2002. Ч. 2. С. 121 – 126.
13. Могдалєва І. В. «Суїцидальний герой»: к постановке проблемы. *Наука. Релігія. Суспільство*. 2006. № 2. С. 127 – 131.

14. Моховиков А. Н. Суицидальное поведение. *Телефонное консультирование*. Москва, 2002. Гл. 21. С. 288 – 378.
15. Напрасная смерть. Причины и профилактика самоубийств / под ред. Д. Вассерман. Москва: Смысл, 2005. 310 с.
16. Осетрова О. А. Психоаналитический аспект исследования феномена суицида. *Дніпропетровський національний університет. Вісник*. Дніпро, 2003. Вип. 9: Соціологія. Філософія. Політологія. С. 98 – 107.
17. Прийменко В. М. Суїцидальна поведінка. Психологічний аналіз і профілактика: методичні рекомендації для практичних психологів і соціальних педагогів. Київ: КМПУ імені Б.Д. Грінченка, 2005. 43 с.
18. Психологія суїциду: посіб. / за ред. В. П. Москальця. Київ: Академвидав, 2004. 286 с.
19. Пилягина Г. Я. Особенности суицидогенеза различных форм аутоагрессивного поведения в молодом возрасте. *Проблеми медичної науки та освіти*. 2003. № 4. С. 53 – 57.
20. Подмазін С. Діти із суїцидальними тенденціями: психологічна підтримка. *Психолог*. 2002. Берез. (№ 12). С. 8 – 13.
21. Полегешко О. Психологія суїциду. *Психолог*. 2006. Груд. (№ 47). С. 23-30.
22. Попередження суїцидальної поведінки дітей і підлітків. *Все для вчителя*. 2003. Жовт. (№ 30). С. 53 – 64.
23. Психологічні травми і самогубство: поради фахівців. *Безпека життєдіяльності*. 2006. № 4. С. 43 – 44.
24. Психологія екстремальності та психопрофілактика психічної травми й суїцидальних намірів: навч.-метод. посіб. / Л.І.Магдисюк, Р.П.Федоренко, А.П.Мельник та ін. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 236 с.
25. Психологія екстремальних ситуацій: хрестоматія / сост. А.Е.Тарас, К.В.Сельченко. Москва: АСТ; Минск: Харвест, 2002. 480 с.
26. Психологія суїцидальної поведінки. *Діагностика, корекція, профілактика: зб. наук. пр.* Київ, 2004.
27. Федоренко Р.П. Психологія суїциду: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. III-IV рівнів акредитації. Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2011. 260 с.
28. Федоренко Р.П. Психологія суїциду: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. III-IV рівнів акредитації. Вид. 2-ге, змін. та доп. Луцьк: Вежа-Друк, 2016. 340 с.

Додаткова література

1. Асанова Н. К. Пресуицидальное состояние у девочки-подростка: нарушенный образ тела и роль отца. *Московский психотерапевтический журнал*. 2007. № 2. С. 186 – 210.
2. Блинова О. Є. Психологічні фактори суїцидальної поведінки у підлітковому віці. *Актуальні проблеми суїцидології*. Київ, 2002. Ч. 1. С. 31 – 33.

3. Бондаренко А. Ф. Психологическая помощь: теория и практика. Москва: Класс, 2001. 336 с.
4. Гратис К. Зона риска [О самоубийствах подростков]. *Природа и человек*. 2002. № 2. С. 18 – 20.
5. Ефремов В. С. Основы суицидологии. Санкт-Петербург: Диалект, 2004. 479 с.
6. Заброцький М. Психологу про суїцид. *Психолог*. 2007. Трав. (№ 20). С. 25– 30.
7. Завадська Н. В. Проблема самогубства у підлітковому середовищі. *Соціальний працівник*. 2007. Січ. (№ 2). С. 10 – 12.
8. Иванов Д. А. О роли алкоголя в суицидальных проявлениях. *Психология и соционика межличностных отношений*. 2005. № 7. С. 10 – 14.
9. Иванов Д. А. Суицидальные действия юношей при психическом инфантилизме и другой пограничной психопатологии. *Психология и соционика межличностных отношений*. 2005. № 6. С. 19 – 21.
10. Пилягина Г. Я. Особенности суицидогенеза различных форм аутоагрессивного поведения в молодом возрасте. *Проблеми медичної науки та освіти*. 2003. № 4. С. 53 – 57.
11. Подмазін С. Діти із суїцидальними тенденціями: психологічна підтримка. *Психолог*. 2002. Берез. (№ 12). С. 8 – 13.
12. Полегешко О. Психологія суїциду. *Психолог*. 2006. Груд. (№ 47). С. 23– 30.
13. Пурло Е. Ю. Возможность превенции суицида через работу с кризисными состояниями: интегративный поход. *Практична психологія та соціальна робота*. 2006. № 6. С. 67 – 74.
14. Пурло Е. Ю. Исследование возможности использования краткосрочной интегративной групповой психотерапии для превенции суицида. *Психология и соционика межличностных отношений*. 2006. № 2. С. 52 – 59.
15. Пурло Е. Ю. Опыт применения интегративной психотерапии как способ превенции суицида. *Практична психологія та соціальна робота*. 2006. № 5. С. 31– 42.
16. Рибалка В. В. Психологічна профілактика суїцидальних тенденцій в учнівської молоді. Київ: Шкільний світ, 2008. 156 с.
17. Романовська Д., Собкова С. Робота з підлітками, схильними до суїциду. *Психолог*. 2006. Квіт. (№ 15). С. 26 – 29.
18. Скаковська Л. А. Практичному психологу про суїцид. *Практична психологія та соціальна робота*. 2005. № 4. С. 57–62; *Психолог*. 2004. Черв. (23/24). С. 61 – 63.
19. Собко В. Роздуми про суїцид. *Персонал плюс*. 2006. Серп. (№ 33). С. 6.
20. Сокирська Л. Попередження суїцидальної поведінки дітей та підлітків. *Соціальний педагог*. 2007. Січ. (№ 1). С. 30 – 34.

21. Соколова Е. Т., Сотникова Ю. А. Связь психологических механизмов защиты с аффективно-когнитивным стилем личности у пациентов с повторными суицидальными попытками. *Вестник МУ. Сер. 14. Психология*. 2006. № 2. С. 12–28.
22. Сорокопуд В. Від карооких ведмежат до темних тіней дитячого суїциду. *Дзеркало тижня*. 2006. 21 січня. № 2. С. 22.
23. Старшенбаум Г. В. Суицидология и кризисная психотерапия. Москва: Когито-Центр, 2005. 375 с.
24. Суицидология: прошлое и настоящее: проблема самоубийства в трудах философов, социологов, психотерапевтов и в художественных текстах. Москва: Когито-Центр, 2001. 568 с.
25. Тененьова Ю. Планета самогубців. *ПіК*. 2004. № 20. С. 26 – 29.
26. Трусова С. М. Соціально-психологічні передумови та профілактика суїцидальної поведінки підлітків і юнацтва. Київ: Академвидав, 2000. 200 с.
27. Харченко Є. М. Психосоціальні аспекти суїцидальної поведінки при церебральному атеросклерозі. *Київський міжнародний університет. Вісник*. Київ, 2006. Вип. 8. С. 182 – 190..
28. Цимбалюк І. Самогубство як проблема девіантної поведінки. *Психолог*. 2003. Груд. (№ 46). С. 12 – 14.
29. Чудакова О. Феномен суїциду. *Соціальна психологія*. 2003. № 2. С. 134–141.
30. Шавроцька Н., Гончаренко О., Мельникова І. Суїцид як соціально-психологічний феномен. *Психолог*. 2002. Жовт. (№ 38/39). С. 46 – 57.
31. Щербанова С. Г. Мотивація суїцидальної поведінки неповнолітніх як об'єкт комплексного аналізу. *Актуальні проблеми суїцидології*. Київ, 2002. Ч. 2. С. 60–66.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Основні види травми.
2. Масове міжособистісне насильство.
3. Особливості психологічної дисфункцій, зумовленої скривдженням в дитинстві.
4. Психологічна допомога в ситуації стихійного лиха.
5. Згвалтування та сексуальне насильство.
6. Фізичне насильство з боку незнайомої особи.
7. Перебування свідком вбивства чи самогубства іншої людини.
8. Соціально-історичний аспект проблеми самогубства.
9. Поняття та основні теорії суїцидальної поведінки.
10. Особливості переживання людьми самогубства близьких.
11. Основний психологічний зміст передсмертних послань суїцидентів.
12. Проблема суїциду в Україні. Основні тенденції та риси суїциду в Україні.
13. Суїцидальна мотивація.

14. Неусвідомлюване самогубство.
15. Ризикована гра і ризикована безпечність.
16. Психопатологічне і афективно-невропатичне самогубства.
17. Демонстративно-шантажна форма суїцидальної поведінки.
18. Внутрішні і зовнішні форми суїцидальної поведінки.
19. Способи самогубства.
20. Основні теорії суїцидальної поведінки.
21. Психологічні особливості особистості суїцидентів.
22. Соціально-психологічні фактори ризику, що сприяють виникненню суїцидальних проявів.
23. Особливості суїцидальних тенденцій.
24. Групова згуртованість як чинник, що впливає на суїцидальність.
25. Мотиваційні фактори суїцидальної поведінки.
26. Соціальні засади мотивації егоцентричного самогубства.
27. Соціальні засади мотивації альтруїстичного самогубства.
28. Соціальні засади мотивації анемічного суїциду.
29. Взаємодія суспільної згуртованості і сонячної активності у впливі па суїцидальність.
30. Суспільне ставлення до самогубства як фактор суїцидальності.
31. Навіювання суїцидальних настроїв засобами масової інформації, літературними творами.
32. Особливості виникнення та перебігу суїцидальної поведінки у молоді.
33. Захисні антисуїцидальні фактори.
34. Формування адекватного ставлення оточуючих людей до суїцидальних проявів і можливостей їх виявлення та подолання.
35. Психодіагностика суїцидальних схильностей і дій учнів загальноосвітніх, професійно-технічних та вищих навчальних закладів.
36. Карта визначення ризику суїцидальності (В. М. Прийменко).
37. Детермінанти суїцидальної поведінки дітей та підлітків в Україні.
38. Роль алкоголю та наркотиків у виникненні та реалізації суїцидальних тенденцій у підлітковому віці.
39. Особливості аутоагресивної поведінки молоді.
40. Психологічні особливості суїциду неповнолітніх.
41. Суперечливі позиції в суїцидології неповнолітніх.
42. Імпульсивність, емоційна незрілість, емоційна нестійкість як суїцидогенні особливості психіки неповнолітніх.
43. Зовнішні чинники суїцидальності неповнолітніх.
44. Сімейні фактори суїцидальності неповнолітніх.
45. Суїцидогенні переживання неповнолітніх.
46. Суїцидонебезпечні ситуативні реакції підлітків.
47. Індивідуально-психологічні та особистісні чинники виникнення суїцидальної поведінки у молоді.

48. Самогубство серед осіб похилого віку.
49. Особливості суїцидальної поведінки військовослужбовців.
50. Особливості суїцидальної поведінки засуджених.
51. Соціально-психологічні чинники самогубства в похилому віці.
52. Соціально-психологічні фактори суїцидальної поведінки засуджених.
53. Особливості суїцидальних тенденцій окремих категорій осіб.
54. Психодіагностика аутоагресивної (суїцидальної) поведінки.
55. Психотерапія як метод корекції і превенції аутоагресивної (суїцидальної) поведінки.
56. Профілактика аутоагресивної (суїцидальної) поведінки.
57. Основні методи психокорекційної роботи з суїцидентами.
58. Організаційні і правові принципи подання допомоги суїцидентам.
59. Психотерапія як метод корекції і превенції суїцидальної поведінки.
60. Бажана упереджувальна поведінка батьків та оточуючих із схильними до суїциду дітьми та підлітками.
61. Рекомендації педагогічним працівникам щодо надання превентивної допомоги учневі при потенційному суїциді.
62. Професійні науково-методичні заходи і підходи у профілактичній та корекційній роботі психологів із суїцидентами.
63. Психотерапія як метод превенції аутоагресивної поведінки.
64. Особливості переживання людьми самогубства близьких. Особливості профілактики аутоагресивної поведінки
65. Виявлення психологічного сенсу суїциду.
66. Техніки психологічної допомоги: активне слухання.
67. Особливості телефонного консультування клієнта який виявляє суїцидальні наміри.
68. Принципи консультування суїцидального клієнта.
69. Психологічна допомога людям, які пережили суїцид близьких.
70. Характеристика методик вивчення схильності до суїцидальної поведінки.
71. Особливості роботи психолога з клієнтами із суїцидальними намірами.